

proti ljudski naobrazbi, liberalna stranka je pa to delo za ljudstvo lahkomišelnost zanemarjala; zato učiteljstvu opetovano priporočamo, da podpira naše ljudstvo pri ustanavljanju kmetijskih in agrarnih strank.

V dosegu tega namena naj se pa učiteljstvo oklene listov, ki zagovarjajo take stranke, sodeluje pri teh listih ter jih razširja med ljudstvom. Kar je primernih in zanimivih novic iz dotičnega kraja, jih učiteljstvo priobčuj v teh listih. S takimi novicami se pridobiva ljudstvo najlaglje za list. Oseben in razžaljiv pa v teh dopisih ne sme nihče biti; tudi proti političnemu nasprotniku ne. Listi, ki jih učiteljstvu prav toplo priporočamo v sotrudstvo in podporo, so: Notranjec, Gorenjec, Posavska straža, Narodni List i. dr. Kdor čita te liste, pride kmalu do prepričanja, da sloni njih program na absolutnem delu v korist in blagor ljudstva, dočim naša dnevnikarja tirata le preveč gnusno osebno politiko ter podita tem potom tudi svoje pristaše od sebe. Zadnji čas ni bil tudi prav nič boljši „Naš List“. Imenovani lokalni listi pa vsi podpirajo šolstvo in zagovarjajo učiteljstvo, dočim „Slovenec“ šolstvo zametuje in napada učiteljstvo.

Torej, tovariši, le v stik z ljudstvom potom pozitivnega dela!

(Dalja.)

Ne zabite „Učiteljskega konvikta“!

Beda našega kmeta.

Spisal V. Strmšek.

V preteklem letu je „Učiteljski Tovariš“ razmislil tudi vprašanje, kako naj bi učiteljstvo pripomoglo k napredku kmetijstva. Ta članek sem spisal zato, da pokažem, kako se učiteljstvo zanima za to vprašanje.

* * *

Vednoinvedno slišimo tožbe o bedi in o propadajočem kmetijskem stanu, dan zadnem čitamo in slišimo klice: „Kmetu se mora pomagati!“

Tuintam odpade pač tudi za kmeta kaka drobtinica od zakonodajne mize, a še ta je največkrat zanj neprebavna in mu torej nič ali malo zaleže. Imamo pač mnogo teoretičnih svetovalecev tudi na tem polju, a malo praktičnih delavcev, ki bi sami poizkusili, kar drugim priporočajo in ukazujejo. Večina teh svetovalecev niti ne verjame v kmetiško bedo ter misli, da so vse take tožbe pretirane. Kako bi pa tudi mogel biti ubožen tak človek, ki ima svoje posestvo, svojo hišo, svojo živino, ki pridela doma vse, kar potrebuje. Tistih par krajarjev davka pa že zmore, ako le hoče. Tako misli pač mnogo onih, ki odločujejo usodo kmetu. Če jim izkušamo ugovarjati, pa pravijo: „Naj pa omeji svoje stroške, naj živi skromnejše, naj ne trosi toliko za obleko itd.“ Kakšno ogorčenje pa jih še prevzame, če vidijo n. pr. kakšno kmetiško gostijo! Kako zamerijo kmetu vsak najmanjši priboljšek, a sami zase pa zahtevajo šumne in drage veselice, krasna stanovanja, mehke vozove, izbrane pojedine, šampanjca itd., a zraven pa še vedno tožijo, da ne morejo izhajati s svojimi ogromnimi dohodki.

Taki ljudje pač ne spravijo s sveta kmetiške bede, ker ne verujejo vanjo, dokler le oni dobivajo svoj živež, dokler gledajo obdelano polje, dokler bodo še naše vasi obljudene.

Mi pa, ki živimo vedno med preprostim ljudstvom ter poznamo njegovo delovanje in nehanje, mi pač verujemo v to bedo, saj jo vidimo vsak dan v vsi njeni mogočnosti. Mi vidimo, kako se trudi marsikateri kmet od zore do mraka, dan-

zadnem, letozaletom, a nima, da bi si oskrbel dostojno bivališče zase in za svoje, ne more kupiti sebi in svojem primerne obleke, niti jim privoščiti zdravniške pomoči, kadar je treba. Mi vidimo, kako gledajo tuintam ti onemogli siromaki smrti v obraz, njim ni pomagati, ker ni denarja. Rubežnik je navaden gost, dokler je kaj rubiti, potem pa gre kmetija na boben, rodovina pa gre s trebuhom za kruhom.

Res še ni povsod tako žalostno, a skoraj povsod gre rakovo pot, in če tega nazadovanja ne ustavimo, bo uničen v doglednem času kmetiški stan.

Da kolikortoliko pripomoremo k ozdravljenju te nevarne rane na našem najboljšem narodnem deblu, hočem tukaj nekoliko obširneje razpravljati o tej zadevi ter navesti svoje misli z namenom, da bi se tudi drugi oglasili in bi vsi skupaj dobili pot, katere se nam je držati, dokler je še čas. Treba bo namreč obširnega, trudapolnega po načrtu zasnovanega dela, ako naj doženemo svoj smoter!

Vzroki kmetiške bede.

Pri posameznih kmetih je uboštvo zakrivilo pač mnogo in različnih vzrokov. Ti vzroki, ki izvirajo največkrat v osebnosti dotičnih gospodarjev, nas tukaj ne bodo dalje motili, kakor se tudi ne moremo ozirati na one, ki so se zaradi ugodnih razmer dokopali do lepe blaginje. Vedno so bili na svetu štedljivi in zapravljeni, marljivi in leni ljudje in bodo, dokler bo svet. Tukaj se hočemo ozirati na splošne vzroke, ki so odločilni za ves stan.

Če se ozremo v zgodovini nekoliko stoletij nazaj, vidimo, da je bil kmet le tlačan in suženj drugim stanovom. Bil je molzna krava raznim graščakom in vitezom. Vsi ti so ga molzli in so tirjali od njega: Daj, daj! A za njegovo usodo se niso pobrigali. Da so le oni dobili svoj del, kmet pa je živel kakor je mogel. Zase so ti stanovi pač preskrbeli udobno življenje in temeljitejšo naobrazbo, zase so izkoriščali napredek človeškega duha, a kmetu tega niso privoščili. Gorje celo onemu, ki bi si sam pripomogel do česa; kar hitro so mu pristigli peruti. Čim neumnější je bil kmet, tem ljubši jim je bil; so ga vsaj lažje molzli.

V takem tlačanstvu je živel in trpel naš kmet stoletja in stoletja, medtem ko so se drugi stanovi naobraževali in po svoje razvijali ter si pridobili vedno več pravic. Na ta način se je zgodilo, da so vsi stanovi napredovali v svojih strokah, kmet pa je zaostal. Dočim se n. pr. rekodelci okoriščajo z vsako iznajdbo in uravnavaajo svoje delo takoj po nji, obdeluje naš kmet svoje polje večinoma še tako, kakor sta storila to njegov ded in praded. Razložek je samo ta, da pridela on zaradi izsesane zemlje mnogo manj, kakor so pridelali njegovi predniki, a potroši pa najmanj desetkrat več.

Zaradi večstoletnega tlačanstva in suženjstva se je zatrl v kmetu ves čut do napredka, tako, da še danes po strani gleda vsako izpremembo gospodarstva. Navajen je bil od nekdaj storiti le to, kar so mu ukazali. A ukazovali so mu vedno le eno in isto, vsaka samostalnost in novotarja se je zatirala, in tako je na naših kmetijah s časom takoreč vse okamenelo; vse se vrši še danes po starem načinu.

Hipoma pa so odpadle trde sponje: kmet je postal sam svoj in vsaj na papirju tudi istopraven z drugimi stanovom. A ta svoboda ga je našla čisto nepripravljenega. V trdem življenjskem boju je stal in stoji brez pravega orožja proti drugim stanovom; dasiravno skoraj najštevilnejši, mora vendar vedno stati na

strani, ko se drugi tlačijo h koritu, da si osigurajo svoje življenske potrebe. Vsem stanovom se je življenje podražilo, a samo pri kmetu opazujemo, da se stroški večajo, dohodki pa se manjšajo ali pa ostajajo vedno enaki.

Tok časa je potegnil tudi kmeta za seboj, in danes se mora tudi on vedno držati za žep. Tudi on ima danes mnogo potreb, ki jih njegovi predniki niso poznali, tudi on kupuje danes mnogo stvari, ki so jih poprej izdelovali doma, tudi on mora plačevati vse z gotovim denarjem. A plačevati mora posle in druge delavce mnogo dražje kot nekdanj, pšenico in druge pridelke prodaja ceneje.

Že ta kratek pregled nam kaže, da mora kmet nazadovati in da bo nazadoval, dokler ne spravi v pravi sklad svojih stroškov in dohodkov. Ker ni misliti, da bi se življenski stroški v bodočnosti zmanjšali, se morajo kmetu dohodki pomnožiti na ta ali oni način. V tem tiči edina rešitev kmetiškega stanu.

A zaman bi trobili to navadnemu kmetu na uho, on bi nas ne razumel, češ, saj delam kot črna živina, da ne morem huje, kako si hočem torej še pomnožiti dohodke. Kmet sam iz sebe še pač dolgo ne bo tako napredoval, da bi dohajal druge stanove. Pa je tudi naravno, da ne more doseči v desetletjih tega, kar so si pridobili drugi stanovi tekom stoletij.

Kmetu mora priti pomoč od drugod. Združiti se moramo vsi, ki imamo sree za naš najvažnejši delavni stan, a pomagati nam morata tudi dežela in država. Le z združenimi močmi podkrepimo kmeta, da bo zopet močan steber našega naroda.

Kako naj pomagamo kmetu?

Iz vsega dosedaj povedanega je razvidno, da je kmetu treba večje splošne, posebno pa še strokovne naobrazbe. Treba mu je torej vsestranskega pouka. Marsikdo se mi morda nasmeje in reče: „Pouka, pouka, kali? Le pojdite in učite ga, govorite mu dve ali tri ure, makar cele dneve o eni in isti stvari, on ostane vendar vedno pri svojem kopitu.“

Res, mnogo resnice je na tem. Vsakega kmeta se strokovnjaški pouk tudi res ne prime. A ne štejmo mu tega v zlo. Strokovnjaški pouk zahteva že pripravljena tla, zahteva precej obsežne splošne in jezikovne naobrazbe, ter živahnega duševnega delovanja, kar redko dobimo pri navadnem kmetu. Nadalje se pa on tudi rad drži nauka: „Bolje je: drži ga, kakor pa lovi ga“, zato rajše ostane pri svojem načinu obdelovanja, ki mu je znan in mu zagotavlja gotove, četudi ne posebno velike dohodke, in se ne spušča rad v drage poizkuse, dokler ne vidi uspehov. Gospodom, ki so dovršili kako srednjo in potem še kmetijsko šolo ter so v kmetijstvu, posebno pa še v prirodopisju in v kemiji dobro podkovani, je lahko uvesti novotarije, ker si morejo učinke matematično natančno naprej izračunati, a naš kmet s svojimi duševnimi zmožnostmi ne zmora tega. Strokovnjaški pouk je torej pri starejših kmetih skoraj brezuspešen, pa tudi ni priljubljen, kakor nam lahko potrdijo naši vrli potovalni učitelji. Starejši kmeti bi se učili le na zgledih. Če vidi tak kmet, da se je stvar drugod obnesla, se je poprime tudi on.

Če torej hočemo kmetu resnično pomagati, ne smemo misliti, da bodo to opravili potovalni učitelji in sploh ne smemo zvoda nastavitvi šele pri starejših kmetih, t. j. pri sedanjih gospodarjih, iti moramo temveč mnogo nižje; začeti moramo tam, kjer začenjajo drugi stanovi, t. j. pri mladini. Le če

bomo začeli že pri otrokih, nam bo mogoče podati tudi kmetu precej temeljne splošne naobrazbe in le tedaj ga naučimo pravilno misliti in računati, česar mu je pač pred vsem treba.

Šele, ko ve vsak kmet, da se na zemlji nič ne zgodi brez prirodnega vzroka, ko bo vsak kmet iskal vsakemu pojavu vzrok ter bo primerjal vzroke in učinke, in ko bo vsak kmet znal dobro računati in štediti s svojimi pridelki, z denarjem, posebno pa še s časom in s svojimi močmi, se obrne njegovo stanje na bolje. Takrat pa bomo šele imeli primerno podlago za nadaljni strokovnjaški pouk.

(Dalje)

Iz naše organizacije.

Kranjsko.

III. redni občni zbor Hranilnice in posojilnice „Učiteljskega konvikta“, r. z. z. o. z. v Ljubljani, se je vršil dne 2. februarja t. l. v Komenskega ulicah št. 17 po napovedanem dnevnem redu. Občni zbor je potrdil računski zaključek za poslovno leto 1906 v polnem obsegu. Živahna debata se je vnela pri predlogu o zvišanju obrestne mere za hranilne vloge na 5 %. Ker je upati, da bo zvišanje obrestne mere ugodno vplivalo na vplaganje od strani učiteljstva in društev, je predlog načelstva prodr. V načelstvo sta bila izvoljena tovariša Dimnik Jakob in Kecelj Alojzij, v nadzorništvo pa tovariš Wider Karel. Namestnikom v načelstvo sta bila izvoljena tovariša Furlan Jakob, in Simon Karel, v nadzorstvo pa tovariša Grm Franc in Smerdelj Anton. Volitev se je vršila po listkih in so bili imenovani izvoljeni soglasno. — V našem denarnem zavodu so doslej sledeča učiteljska društva vpisana kot zadružniki: Društvo za zgradbo „Učiteljskega konvikta“, Jubilejska samopomoč, Narodna šola, Učiteljsko vdovsko društvo, Zaveza, Jubilejsko društvo učiteljic, Slovensko učiteljsko društvo in okrajna učiteljska društva za Ljubljano, za kranjski, kočevski, novomeški, postojnski, brežiško-sevniški in mariborski okoliški okraj.

Ljubljansko učiteljsko društvo ima svoje redno mesečno zborovanje v soboto, dne 16. februarja, v hotelu „Južni kolodvor“. Na dnevnem redu je predavanje g. šolskega svetnika prof. dr. Janka Bezjaka „o Kernovi teoriji z ozirom na stavkovo analizo.“ (Nadaljevanje.) Začetek ob osmih zvečer. Gosti dobro došli.

Ljubljansko učiteljsko društvo je imelo 30. januarja t. l. svoj izredno dobro obiskan letni občni zbor v hotelu „Južni kolodvor“. Predsednik Jakob Dimnik pozdravi presrečno vse navzoče, posebno profesorja dr. Fr. Ilešiča, ki tako rad prihiti v našo sredo, strokovnega učitelja Iv. Bernota, poročevalca „Slovenskega Naroda“ in „Slovenca“, predstavi magistratnega zastopnika g. Jančigaja, ter otvori zborovanje.

Tajnik K. Wider poroča sledeče o odborovem delovanju v minolem letu. Na lanskem občnem zboru se je izvolil sledeči odbor: predsednik Jakob Dimnik, podpredsednica Marija Maroutova, tajnik Karel Wider, blagajničarka Olga Kobau, odborniki Jakob Furlan, Vendelin Sadar in Karel Javoršek. Odbor se je v svojih sejah posvetoval v raznih društvenih zadevah in odposlal k glavnemu zborovanju „Zaveze“ v Šoštanj kot svoja zastopnika društvenega tajnika in odbornika Vend. Sadarja. Posebno važnost je polagal dosedanji odbor na učiteljske večere, ki jih je priredil štiri v minolem letu in pridobil zanje razne predavatelje, in sicer: 2. maja: Fr. Črnagoj (Razdeljen in nerazdeljen pouk) in K. Wider (Učiteljevo delovanje izven šole); 23. maja Janko Likar (Novi šolski in učni red); 5. decembra K. Wider (Moderna šola); 16. januarja letos šolski svetnik profesor dr. Fr. Bezjak (Teorija Kernove metode v stavku in stavkovih členih). Tudi za nastopivše društveno leto je že preskrbel odbor predavatelje, in sicer bodo predavali: šolski svetnik Fr. Bezjak (nadaljevanje teorije o Kernovi metodi), prof. Macher, prof. dr. Fr. Ilešič in K. Wider (nadaljevanje „Moderne šole“). Iz tega jasno sledi, da je storil društveni odbor v minolem letu in preskrbel tudi za bodoče vse po svojih močeh, da združi ljubljansko učiteljstvo na večernih